

02 H 1272

S

PR

C

I

DISPV TATIO PHILOLOGICA
DE
SOLV TAE ORATIONIS
SCRIPTORIBVS
SCHOLARVM VSVI PVBLICO
COMMENDANDIS,
QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE
PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRANDENBVRGICO,
CETERA, DVCATVS MAGDEBVRGICI GVBERNA-
TORE,
PRAESIDE
CHRISTOPHORO CELLARIO,
ANTIQVITATVM ET ELOQVENTIAE P.P.
h. t. DECANO,
pro priuilegiis & honoribus MAGISTRI Philosophiæ
& Artium rite consequendis
A. D. XVMI MAII cIdo Idcc VI
publice tuebitur
CHRISTOPHORVS ANDREAS Weber /
NORDHVSANVS

HALAE MAGDEBVRGICAE Litteris Chr. Henckelii, Acad. Typoge.

PRAENOBILISSIMO, AMPLISSIMO AC
CONSVLTISSIMO

DOMINO

DN. ANDREAE WEBERO,

ICto CELEBERRIMO, LIBERAE AC IM-
PERIALIS CIVITATIS NORDHVSANAE
CONSVLI GRAVISSIMO,

PATRONO AC FAVTORI MEO
MAXIMUM IN MODVM COLENDO,
VENERANDO,

Hanc Academicam Dissertationem

Submissa obseruantia offert
& dedicat

CHRISTOPHORVS ANDREAS Weber.

Erpendenti mihi, cui potissimum hanc dissertationem dedicatam velim, quam in Regia Fridericiana Eruditorum examini sum publice propositurus; Tuum nomen occurrit, Vir Amplissime, quod a longinquo tempore, maximo observantiæ cultu & honore prosequor. Rationem si a me exigis, quæ meum animum compulerit, cum primis eam adducere possum, quod scio, Te, vt præclaris litteris, sic litterarum quoque cultoribus, mirum in modum fauere, iis præcipue, qui ad humaniora studia, reliquorum fundamentum atque insigne ornamentum, ingenium suum excolunt. Accedit autem altera hæc caussa, quoniam eam ciuitatem regis & ornas, cui ego natales, cui multa atque

que maxima beneficia debeo, cui etiam studia mea, si quid umquam potero, præcipue destinaui. Proinde mihi temperare non potui, quo minus occasionem inuestigare, qua studiorum meorum ratio, & quo connitar, Tibi, Patrone summe, innotesceret. Cui enim libentius studia mea interpretarer, quam qui callet & amat litteras, & qui rectissimus censor est eorum, quorum industria mansuetioribus Musis consecratur? Quam ob rem Tibi, Vir Amplissime, qui magni facis cultiores litteras, hanc dissertationem offero, qua significandum duxi, me Philologiæ culturæ deditum esse, atque ex eadem fructum, non tam priuatum, quam publicum, exspectare. Tuæ beneuolentiæ hoc, quidquid dissertationis est, consecro, quod non facerem, nisi plene persuasus essem, Te benigne habiturum

rum, quidquid ex hac Academia ad Te proficiscitur, & in quo mea se declarat obseruantia. Vellem equidem, vt mihi fortuna obtingeret, Tibi cultum meum expressius testandi; nihil autem adhuc reperio, præterquam has paginas, quas non alia mente exhibeo, quam vt intelligas, nihil mihi Tua beneuolentia potius adhuc fuisse, vel vñquam esse futurum. Si quid igitur abs Te licet contendere, Vir Spectatissime, illud summopere contendo, vt serena fronte hanc dissertationem suscipias, meque fauore Tuo in posterum digneris. Ceterum vt florentissima semper Tuarum rerum conditio sit, vtque muneri Tuo amplissimo quam diutissime sufficias, a Deo precor, atque idem precari nullo vñquam tempore desistam. Dedi Halæ Magdeburg. IV ante Idus Maii
CIC ID CCVI.

Cholæ consulimus, scholasticis studiis inferuimus, vt felicius res litteraria, & inde publica etiam, proueniat, si teneris annis adolescentes recte formentur, & ad virtutem præclaris studiis, quæ sapientiæ & humanitatis sunt, adducantur. Talis enim fructus hortorum sunt, qualis cultus fuit arbuscularum: qui quo fuit operosior, eo maior etiam vbertas ampliorque prouentus consequitur. Quod vero de *poetis* nuper, qui scholis vtiliores sint, disseruimus; non alienum ab instituto erit, idem consilii ad *scriptores pro se orationis* etiam proferre, & deliberando inuestigare, quinam ex tam multis solutæ orationis auctoris sint scholæ publicæ vtiliores, vt iis aduerti adolescentuli sermonem purum & loqui & scribere condiscant, nec in verbis modo eorumque ornatu obhærescant, sed cum iis etiam res eodem tempore inueniant, quibus pectus impleatur, vt per omnem ætatem pro cuiusque munere ac officio expromantur, quæ cum singulis, tum publico etiam, salubria sint ac necessaria.

II. Amamus breuitatem, quia artum tempus est adolescentiæ, eoque multa vel perdiscenda sunt, vel si non capiat omnia, delibanda tamen, quæ plenius postea sub alia disciplina imbibantur. A *Latinis* incipimus, sicut a Græcis Romani, quibus tam necessaria hæc lingua erat, quam nostratibus est Latina. Subiungenda sensim *Græca*, sine quibus nec Latina possunt consistere. Multi auspiciam a *colloquiis* faciunt, quibus exponendis terunt pueritiam & detinent. Faciunt quidem ad promte loquendum colloquia, & captui puerorum accommodata sunt; quod vero recentiores illorum auctores

A 2

sunt;

sunt; dulcius pueri primos haustus, etiam purius, ex fonte ducunt, quam ex riuulis, qui sepe aliquid inquinatum trahunt. Alii Terentii fabulas pueris proponunt, vt purissimam inde sermonis elegantiam a teneris annis sibi adsuafaciant. Sunt illæ suauēs verbis, sunt elegantes, & quamuis poeta sit, tamen, vt genius comicorum est, solutæ orationi vbique similiores sunt, quam carmini, & imitando quoque adhiberi ad prosam possunt, sicut a multis adhibitæ sunt, etiam ab ipso Cicerone. Lib. VII epist. III ad Atticum, *secutus sum Terentium, cuius fabellæ propter elegantiam sermonis putabantur a C. Lelio scribi*: quasi supra indolem Afri hominis esset tam pure ac ornate scribere. Sed longiores sunt fabulæ eius, quam ut puerili ætate apprehendantur: periculosiores adolescentiæ, quia quamuis caste videatur scribere, tamen res ipsa turpis est, stuprum in fabellis singulis. Habemus excerptas ex iis præstantiores formulas atque locutiones, quas qui iuuentuti proponunt, consultius nobis videntur agere, quam qui integras interpretantur comedias. Sic enim fructu non carebit adolescentia, quem ex Terentio sperare sibi poterat.

III. Si omnino pueris dandum est in quo ludere ac delectari possint, quod vero non tam studiis ipsorum, quam moribus sit salubre; sua serimus, vt Phædræ fabulæ ætati primæ proponantur, quia breues sunt, tenellos adficiunt, & quod caput est, ita elegantes ac Latinæ, vt magnorum hominum iudicio nemo sit, qui ad felicem Terentii puritatem propius, quam hic ipse Phædrus, accedat. Poeta est & metro apertiore, quam comici; tamen ea simplicitate, quæ prosam vbique æmuletur,

letur, & omnia eius ad profam, eodem etiam verborum pæne ordine, possint applicari. Resecandæ tamen & hic fabellæ quædam, quæ obscenis verbis luduntur, sicut non desunt huius auctoris libri dudum, puerorum causa, a sanctioribus viris prudentioribusque castrati. Nec iactura fit, si duæ tresue fabulæ rescentur, quia satis multæ manent, & ferme plures, quam pro ætatu- la, cui dicatas Phædri fabulas eruditissimus quisque voluit.

IV. Sed ad structuram simul & membrorum connexionem est respiciendum, nec puerilis ætas in collo- quis & fabulis aut apologis relinquenda, sed mature vi- dendum, ut nexum partium, qui abest ab disruptis illis formulis, cognoscant, & propius ad periodum, quam- quam sine rhetorico artificio, quod adultioribus refer- vatur, adducantur. Optimus in his & primus magister est *Cicero*, cuius breviores epistolæ, ad uxorem *Terentiam* aliosque datæ, huic ætati cum primis conveniunt, quas præceptoris prudentia pro suorum captu selegit, deinde longiores addet & quæ plus latinitatis habeant. Nec enim umquam a scholastico studio *Ciceronis* episto- las remotas velim, quia vera inde latinitas, & ad usum statim applicanda, perdiscitur. Sed de his plura in se- cundo tertioque cursu dicturi sumus.

V. *Ciceroni Cornelius Nepos* coniungendus est, scri- ptor purus, elegans, perspicuus; & *Ciceroni* ut ætate æqualis, ita nec inferior nitore. Ex hoc etiam res pe- tuntur, historia maxime Græca: cui etiam Latina *Romanorum* est addenda, quam nemo continua ferie ab vrbe condita produxit longius, quam *Entropius* ad *Va-*

lentem breuiario, quippe plusquam vndecim sæculo-
rum memoriam perspicua breuitate, nec vero nimis con-
cisa, complexus est. Non quidem stilo Nepoti aut aliis
veteribus comparari potest, quod ætas illum in postero-
ra tempora reiecerat; nec vero impurus est, nec labem
admiscet stilo, nec quidquam habet, quod ex antiqui-
tate, argenteo saltem latinitatis sæculo, defendi nequeat:
quamquam propter res magis, quam propter verbo-
rum splendorem, a nobis commendatur. Nihil enim
proficit in scriptoribus Latinis, qui ignarus historiæ Ro-
manæ est, quam hic auctor per tempora & vrbis annos
accurate ac diligenter distribuit.

VI. Quod vero hospes in historiis, aliisque moni-
mentis antiquis est, qui terrarum, marium, fluminum,
& montium ignorat descriptionem; non inutile schola-
sticis censemus, vt laudatis auctoribus Latinis etiam
minoris molis iungatur *Geographus*, qualis *Pomponius
Mela* est, orbis terrarum situm breuiter per partes suas,
nec stilo pœnitendo, sed terso satis, ante oculos propo-
nens. Aetate enim Plinium antecedit, qui multa ex eo,
& prope verbis iisdem depromsit. Hic recipi in cur-
sum potest, quod elegans, quod breuis, & forsan men-
struo spatio absolui potest: periegeta Dionysius, vt Græ-
cus & poeta, in vltimum reseruari.

VII. Præfagio facile, futuros multos esse, qui mi-
rentur hanc studiorum viam, longe ab recepto schola-
rum vsu declinantem, & iccirco nouitate quasi suspe-
ctam. Sit illa minus trita, sit peregrina in nostris oris;
appareat eis noua, qui aliorum instituta nesciunt: ha-
bet illa tamen, quorum clarissima auctoritate se tueatur.

Vnum

Vnum tantummodo, sed magni iudicii virum & in hoc stadio diu multumque exercitatum, Tanaquillum Fabrum adducemus, qui epistola xli ad Claudium Sarrauium scripsit: *Si mihi sententia ius in re tam grauis momenti esset, sic censerem: Debere nos a fabellis seu apologis auspicari, statim atque vel primulis lingua Latina elementis informati pueri fuerint, coeperintque sentire quid sit compositio; idque dico sapientissimorum hominum totiusque antiquitatis auctoritate adductus. Ea autem re fiet maxime, ut teneros puerorum mores & adhuc ευαγώγης mollire & subigere facilius: idque ubi rite factum fuerit, & virtutis in iis quaedam σπουδαία coeperit apparere, tum porro pergendum erit alacrius, neque in his fabellis amplius immorandum: sed exemplis ea erunt confirmanda & illustranda, quae legendis apologis fuerint tradita. Id autem, uti opinor, perfici non potest commodius, quam si breuissimos quosque historicos praelegamus, eosque potissimum, qui res a primis Graecia & Urbis Romana temporibus perscripserint. Et quoniam absque terrarum, maris, montium, fluminumque descriptione non est ut quisquam ad veterum librorum, quibus omnis liberalis scientia atque humanitas continetur, cognitionem possit peruenire; maximum opera pretium fore iudico, si scriptor aliquis pueris tradatur, qui illa omnia, si minus ἐς τὸ λεπτομερὲς καὶ δι' ἀκριβείας, ἀλλὰ τόπω γε, ut aiunt, doceat. Ea autem omnia quinam e veteribus praestiterunt rectius quam PHAEDRVS, APOLLODORVS, EVTROPIVS, CORNELIVS NEPOS, & POMPONIUS MELA? qui libelli intra unius anni curriculum, si qua modo adbibita diligentia fuerit, nullo poterunt negotio perlegi. Hæc clarissimus Tanaquillus.*

VIII.

VIII. O quam felix prouentus litterarum foret, si scholarum magistri tam salubre consilium sequerentur! Si constrictum nimis videtur tempus annum, sumant biennium, aut plus etiam, quia alia quoque intra hoc spatium tradenda iuuentuti sunt summe necessaria, *diuina* scilicet *institutiones*, quæ sensum de Deo rectum & cælestibus rebus instillent, etiam ad mores honestos & Christianis dignos a tenellis annis puerorum pectora instigent atque perducant; etiam *Græca lingua* quædam *elementa*, quæ in altero cursu plenius docenda sunt. Sic nihilominus adolescentes maturius proficient, quam vulgari more fit, quo tam salubribus præceptis ne decimo octauo ætatis anno imbuti sunt, quibusdam plane per omne tempus scholasticum destituti, rudes & inepti ad academicas ἀγοάσεις propelluntur.

IX. Hoc si ita effectum fuerit, quam lætæ segetis spes in sequentes annos erit? quam facile fuerit, quia Romanæ Græcæque historiæ cum locorum positionibus non leuiter fuerunt cognitæ, *Ciceronis epistolas* nunc impensius tractare, & quod plures earum libri sunt, secundum, quartum, nonum, decimum, vndecimum, duodecimum, decimum quintum integros publice interpretari: e ceteris eligere vtiliores epistolas pro temporis, quod huic penso datum est, ratione? Non enim illorum nobis placet consuetudo, qui hoc epistolarum volumen, quæ ad diuersos scriptæ sunt, a capite ad calcem suis explicare præsumunt, non autem explicant vni cœtui, quia spatium morandi in scholis, ter quaterue, priusquam abfoluantur epistolæ, finitur aut abrumpitur, & hic vnus tantum, ille duorum, raro alius trium librorum audiuit

ex-

expositionem. Prudens præceptor calculum cum tempore ponat & ingeniis, & ordine neglecto præstantiores epistolas eligat, & prætermiſſis aliis, aut tantum excerptis, quæ meliores tum ſtili cauſſa tum hiftoriæ Ciceronianæ ſunt, communicet cum ſuis. Quid enim ſingularis eruditionis ex libro primo ad Lentulum diſcent adoleſcentes, ubi fere nihil, niſi de reductione regis Ptolemæi, agitur? quid ex tertio, qui plenus eſt tædioſæ contentionis, quam Cicero in prouinciam proficiſcens cum deceſſore habuit Appio? Quintus, ſeptimus habent aliquas inſignes, ſed & alias non paucas, quæ prætermitti poſſunt. Octauus non eſt Ciceronis, ſed M. Cœlii totus: laudandæ tamen in eo ſunt quæ ad hiftoriam faciunt, vt in primis eſt epiſtola xvi. Sic ſi recte tractatur Cicero, & imitatio vrgetur ſtrenue; diſcipulus breui tempore experietur, verum eſſe quod Fabius lib. x cap. i ſcripſit, *ille ſe profeciſſe ſciat, cui Cicero valde placebit.* Dum vero ſic epiſtolas ſecernimus, illarum veterem diſpoſitionem, non nouam Siberianam, qua ſine diſpendio Muſæ carere potuiſſent, intelligimus. Falfum enim eſt ſecundum tempora ſingulas ordinari poſſe, quod nec Tiro libertus, conſcius rerum patroni ſui potuit; in cuius ordine, quem adhuc eruditiffimus quiſque ſequitur, & integræ nationes, Galli, Itali, Belgæ, Britanni, aliique. Nec leue damnum, ſaltem impedimentum, in citationibus illa quorumdam nouitas rei litterariæ attulit.

X. Epiſtolis *Officia Ciceronis* in ſcholis plurimi coniungunt, ſed præpoſtero, vt nobis videtur, conſilio. Officia enim illa Naturæ ius comprehendunt, quod ſupra captum eſt ſcholæſticorum, atque ita in academiis demum,

B

vbi

vbi ius illud explicatur, simul Officia interpretanda. Ideo etiam ipse Cicero ad filium ea scripsit, non puerum, sed quum Athenis ageret, & philolophos assidue audiret. Et Lampridius in Alexandro Romano imperatore cap. xxx refert, eum Latina quum legeret, non alia magis legisset quam de Officiis Ciceronis & de Republica. Rebus enim agendis, quam scholarum umbræ, magis illa conveniunt. Qui autem in vulgatis voluminibus cum Officiis compingi solent de Senectute & de Amicitia libelli, non inutiliter coniungicum epistolis possunt. De Oratorionibus agemus postea.

XI. Sunt etiam alii hoc cursu adeundi, *historici* præfertim, e quibus vt antiquiores sunt *Julius Cæsar* & *Crispus Sallustius*; ita proxime ad æqualis Ciceronis accedunt elegantiam. Quæ ipse Cæsar scripsit, pura & tersa sunt omnia, etiam ea simplex in verbis proprietates, vt eius ratione non habeamus, qui cum illo conferri possit: sequiora sunt quæ Hirtius vel Oppius, supplementi causa, de bellis reliquis, a Cæsare gestis, addidit. Coniungi cum Cæsare, aut si tempora angustiora sunt, alternis vicibus *Sallustius* proponi potest, cuius Catilinario bello Ciceronis historia illustratur. Compositio eius & periodus verborum est elegans, in quo vere Atticum dicendigenus latine videas expressum: ideoque *Tbucydides amulum* Velleius Paterculus lib. II cap. xxxvi dixit. Sunt quidem non nulla in Sallustio, quæ notam mereantur nec temere trahenda ad imitationem, & Gellius iccirco *novatorem verborum* lib. I cap. xv vocat: sed pauca sunt, quæ monente magistro facile deitari possunt: si plura fuerunt, in deperditis fortasse libris fuerunt, vt nequaquam nos turbare possint. Seneca epist. cxiv
quæ-

quædam huius generis examinat, & *rara* in ipso Sallustio vocat, sed in iis etiam sunt, quæ frustra reprehendit, utpote *bellum facere*, cuius nec Ciceronem neque Nepotem pœnituit, quamvis forsân Senecæ ætate id formulæ in desuetudinem venerat. In sermocinationibus (oratiunculas vocant) ipsis historiis directe insertis, perspicuus & apertus est, ut vix in alio oratorium artificium tam lucide possis deprehendere. Et dignum christianis scholis est, christianos scriptores non exfulare, e quibus pro hoc cursu satis fit *Minucii Felicis* Octavius: Lactantius ut maior & copiosior in sequentem reservetur. In hanc classem etiam poetica diatribe incidit ex Ovidii Tristibus ac Ponticis, & nonnullis Virgilianis instituenda, de quibus diximus alibi.

XII. Tertius cursus isque maior superest, quia gressus ætate profecit, firmiorque factus spatium longius emetitur. Hic *Ciceronis Orationes* primum locum teneant, non promiscuæ, sed breviores elegantioresque, in quibus præcipuæ sunt pro Archia, unde incipi potest, quia studiis adolescentum est accommodatissima; pro Marcello, quatuor Catilinariæ, pro lege Manilia, ad Quirites post reditum, pro Ligario. Tum longiores quædam possunt submitti, pro Milone, pro Roscio Amerino, Philippica secunda. Has putamus publicæ interpretationi sufficere. Ceteræ minime reiiciuntur, sed privatæ commendantur industriæ. Et quia *Velleius Paterculus* ad oratoriam dictionem accedit, facile is quoque huic studio adnecti potest, quia brevis est, ex quo historia quoque illustratur, in qua egregium censemus, licet in Tiberii rebus, quas incautus adiecit prioribus, in adulatio-

B 2 nis

nis culpam delapsus sit: quod fieri vix potest aliter, si principum res, præsertim malorum, sub quibus vivimus, ab iisque beneficia habemus, suscipimus scribendas.

XIII. Ut vero luxurians seges secunda falce est, ne vim omnem in gramine effundat: ita sæpe adolescentes, Ciceronis Asiatico abusi dicendi genere, in scribendo luxuriantur, & membra iusto longiora, turgidas & suffarcinatas periodos faciunt: a quo vitio non felicius revocantur, nisi *Plinianarum epistolarum* lectione, quarum concisior stilus est, & cum acumine coniunctus, quo iudicium acuitur & excitatur. Sunt præterea secundæ antiquitatibus Romanis, & plurimæ de studiis agunt litterariis, argumento scholis dignissimo. Eligi ex his quoque possunt vtiliores, quæ publice illustrentur, si tempus fortasse interpretandis omnibus non sufficiat. Nam huius cursus quoque est vberior Virgilii interpretatio & Horatii; & Prudentii, præsertim in Hymnis & Martyrum coronis. Quod etiam Ciceronis orationes pleræque in materia versantur, quæ minus idonea ad imitandum est; recentior orator, qui ad nostra tempora accommodatur, est adiungendus, qui si ex multis eligendus vnus sit, non videmus qui *Petro Cuneo* in hoc vsu præferendus sit. Plures quidem Muretum laudant, & laudandus omnino est: cuius autem plurimæ orationes ad Pontificis R. curiam magis, quam ad statum nostræ reipublicæ, aut rem litterariam applicatæ sunt: Cuneanæ autem sunt stilo Attico conscriptæ, & id singulare habent, quod in Notis nostris ostendimus, quomodo ex variis scriptoribus, poetis & profaicis, ad stilum æquabilem oratio perducipotest. Eloquentia hodie, longis orationibus exercenda, in angustos

ftos terminos coacta est, Panegyricos puta seu laudes Principum, ac parentationes claris viris post funera dicatas: iccirco in parentationibus Cunæus facem præferre potest, qui clarissimis Batauorum academiæ professoribus parentauit: in principum panegyricis, qui grandi stilo scribendi sunt, & magno ore personandi, exemplum ex *veteribus panegyricis*, qui Traiano, Diocletiano, Maximiano, Constantino, Iuliano, Gratiano, Theodosio dicti sunt, petatur: in quibus etiam Eumenii de *restaurandis scholis* oratio, quam ad præsidem Galliæ sub Constantio Chlоро habuit, præ ceteris iuuentuti commendanda est. Neque *Lactantius*, Christianus auctor elegantissimus, ab hac classe est excludendus.

XIV. Hæc de publicis lectionibus, quæ non omne studium absoluant, sed modum ostendant, magistro monstrante, quo studia priuata & domestica sint instituenda, quia in vltimo scholarum cursu ætas multarum capax lectionum est. Fidelis & eruditus doctor suos ad *Ciceronis reliqua* perlegenda hortatur, ad oratorios libros & philosophicos, etiam ad plures orationes & epistolas. Deinde *Linii* legendus, qui maximam latinitati perfectionem adfert: post *Seneca* in epistolis & philosophicis, vnde, quæ ad ἡθῶν ἔκπαισις, *mores & adfectus*, in orationibus sunt necessaria, petantur: præterea *Quintilianus* pro rhetorica institutione, *Curtius*, *Iustinus*, *Florus*, *Suetonius* propter historias, etiam antiquitatum causa, licet Flori stilus turgidior sit & similis poetico: ceteri autem idonei sunt, præter historias, etiam latinitati corroborandæ. Etiam epistolæ recentiores priuato studio relinquantur, siue *Pauli Manutii* sint, siue *Mureti*, aut alius, qui in sæculo illo Ciceronem vnice imitabantur, quo-

rum nota nomina sunt, *Bembi, Sadoleti, Longolii, Sacra-
ti*; aut si quis ad paucitatem rem redigi malit, *Ioannis
Pici, Mirandulani* principis.

XV. Claudat hanc scholarum scenam *Cornelius Ta-
citus*, scriptor grauis, acutus & magni iudicii, aptissimus
ad politicam prudentiam discendam: sed stilo vsus conci-
fiore, paucis verbis magna rerum momenta exprimit.
Hunc vltimum facimus eorum, quos legi priuatim ve-
limus, antequam ex scholis studia in academiam profe-
rantur, quibus si quis pectus præparatum habet, magna
vtique ex superioribus disciplinis, & breui tempore com-
plecti potest.

XVI. Sed audio a multis obiici, non posse fieri, vt
tam multa horis scholæ definitis, vel extra ordinem pu-
blicæ institutioni adiectis, explicentur: neque posse pri-
uata industria, quos nominauimus, auctores intra scho-
læ spatium percurri, minus intelligi & ad vsum appli-
cari. Verum non deest quod iis respondeatur, qui tam
curte & breuiter de adolescentum ingeniis sentiunt. Non
enim mens nostra est, hæc omnia simul tractanda, si-
mul legenda esse. Temporibus pensa diuidantur, & v-
num post alterum suscipiatur: & vbi maiora videntur,
prætermitti quædam; meliora retineri, legi, & ad vsum
transferri possunt, vt nihilominus adolescens ex singu-
lis aliquid capiat, nec hospes in vniuersa litteratura sit.
Nec a quouis hæc expectamus, sed ab ingeniis præstan-
tioribus, ac probatæ industriæ, & quibus contigit ma-
gistris vt eruditis, alacribus, qui exhortentur, & suo in-
dustriæ exemplo etiam præcedant. In ignauis, stu-
pidis, deliciosis omnia secus se habent. Quid multa?
Tam id equidem scio perfici posse, quam me scio viue-

re

re. re enim ipsa in nobilioribus ingeniis expertus fui, immo plura, quam dixi, in nonnullis sum expertus, qui *Gellium* quoque, *Cornelium Celsum*, & *Columellam* cum poetis posterioribus *Claudiano* & *Ausonio* addiderunt. nihil enim est quod erecta indoles & industria in hoc studiorum genere non possint efficere.

XVII. Tantum de Latinis: de *Græcis* studiis pauca addimus. *Nouum Testamentum* per omnes cursus explicandum est: in primo, cum elementis linguæ, quædam Dicta, vt vocant, aut Euangeliorum, quæ sacris diebus exponuntur, pericopæ: in altero, integri libri vel euangelistæ vel apostoli alicuius: in tertio totum Testamentum, eiusque stilus cum profano Græcismo componendus, & vbi opus, illustrandus ex eodem est, etiam multis locis ex Ebraismo (qui in hac classe non debet incognitus esse) quem Ioannes Vorstius (secus ac Sebastianus Pfochenius sensit) in Nouo Testamento luculentissime demonstraui.

XVIII. Addendi igitur sunt alii scriptores, e quibus purus Græcismus cognoscatur. Plerique ad id Isocratis orationes quasdam, quidam Demosthenis Olynthicas, plures Plutarchi de educatione puerorum, in scholas induxerunt. Purus in iis sermo, & summum in orationibus artificium: non autem pro captu & patientia adolescentulorum. Quibus enim Græca eloquentia hodie cordi est, aut quando vtimur iusta eius linguæ oratione? ægre Latinarum vsus seruetur: Græcam, si vel exercitii causa componatur, nemo audiet, quod nemo aut paucissimi intelligunt. Argumentum etiam orationum istarum (ad Demonicum Isocratis excepta) alienum a studiis adolescentiæ est; & omnes
lon.

longiores, quam vt patienter in scholis audiantur, præsertim si explicatio vnus per annum & amplius, vt fieri solet, extrahatur. Etiam Plutarchi liber longior est, eiusque principium inuerecundum, vt castis auribus ætatis scholasticæ sine offensione proponi & explicari nequeat.

XIX. Quare malimus historicos in illorum locum adsumi, quia & materia est iucundior, & in varias diuisa sectiones, & stilo non admodum difficili conscripta & elaborata. Pro secundo cursu videtur *Pænius*, *Eutropii* metaphrastes, sufficere, recentior quidem, tersus vero & veterum imitator: vt historia Romana, quæ numquam satis inculcari potest, etiam Græce percipiatur, & sensim aduæscant adolescentes stilum pure Græcum a sacro eiusdem linguæ discernere. Vltimo cursui *Aeliani* Variæ historiæ, & *Herodianus* possunt satisfacere, quia paruæ molis libri sunt, & scholis iccirco aptiores. Veteres & præstantissimi, *Thucydides* & *Xenophon*, & sumptu & materiæ diffusionem scholarum indolem & caput supergrediuntur. Addi possunt propter eandem breuitatem *Scylax*, Caryandensis geographus, & *Procli* *Sphæra* astronomi, vt ex disciplinis simul aliquid cum lingua & sermone condiscatur. Qui vero acriori sunt ingenio, priuatim ad maiora possunt adduci, ad *Apollo* mythologiam, quam minori ætati *Tanaquillus* commendabat, cui vero *Hyginus* potest sufficere: ad vberiores historicos, *Thucydidem* & *Xenophontem*: etiam ad orationes quasdam *Demosthenis* aut *Lysæ* aut *Andocidis*, vt de Græca eloquentia, quam *Cicero* imitatus est, discant iudicare. Sed omnia hæc pro temporis, ingeniorum, & industriæ ratione sunt moderanda.

02 H 1272

ULB Halle
003 100 219

3

Edh

DISPUTATIO PHILOLOGICA
DE
SOLVTAE ORATIONIS
SCRIPTORIBVS
SCHOLARVM VSVI PVBLICO
COMMENDANDIS,

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE
PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRANDENBVRGICO,
CETERA, DVCATVS MAGDEBVRGICI GVBERNA-
TORE,

PRAESIDE
CHRISTOPHORO CELLARIO,
ANTIQVITATVM ET ELOQVENTIAE P.P.
h. t. DECANO,

pro priuilegiis & honoribus MAGISTRI Philosophiae
& Artium rite consequendis

A. D. XVIII MAII MDCCVI

publice tuebitur

CHRISTOPHORVS ANDREAS Weber /
NORDHVSANVS

HALAE MAGDEBVRGICAE Litteris Chr. Henckelii, Acad. Typogr.